

Wwft-verplichtingen voor belastingadviseurs

TFO 2020/170.2

1. Inleiding

In dit artikel wordt ingegaan op de vereisten die volgen uit de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme² (hierna: “Wwft”) die van belang zijn voor de belastingadviespraktijk. Aan de orde komen: wanneer men onder de Wwft valt, waaraan moet worden voldaan onder de Wwft, de risicoanalyse, monitoring en melden ongebruikelijke transacties, het Wwft-beleid, de toezichthouder Bureau Financieel Toezicht (hierna: “BFT”), de belastingadviseur die verantwoordelijk is voor de “first line of defence”, de relatie met Mandatory Disclosure (DAC 6) en met de Wet toezicht trustkantoren (Wtt), voorbeelden uit de jurisprudentie en enkele tips voor de praktijk.

De Wwft is een samenvoeging van de Wet identificatie bij dienstverlening en de Wet melding ongebruikelijke transacties. Achtergrond van de Wwft is het op Europees niveau bestrijden van witwassen en de financiering van terrorisme op basis van de Europese anti-witwasrichtlijnen. Met name de Vierde en Vijfde anti-witwasrichtlijnen zijn hierbij van belang. Op grond van de Vierde anti-witwasrichtlijn werd o.a. bepaald dat er een UBO-register moest worden geïmplementeerd. Aanvankelijk moest het UBO-register al op 26 juni 2017 geïmplementeerd zijn, maar dit is uiteindelijk op Europees niveau uitgesteld en vermeld in de Vijfde anti-witwasrichtlijn. Op 10 januari 2020 moest de Vijfde anti-witwasrichtlijn geïmplementeerd zijn in Nederlandse regelgeving.³ Nederland heeft op 3 april 2019 het wetsvoorstel ingediend en op 10 december 2019 is het wetsvoorstel aangenomen door de Tweede Kamer. Op 23 juni 2020 is het wetsvoorstel aangenomen door de Eerste Kamer. De inwerkingtreding van het wetsvoorstel is op het moment van schrijven van dit artikel nog niet bekend, maar dit zal naar verwachting spoedig volgen. Tot slot bestaat er nog een Zesde anti-witwasrichtlijn die op 3 december 2020 door de lidstaten moet worden geïmplementeerd. In deze Richtlijn worden o.a. minimumregels vastgesteld voor de strafrechtelijke aansprakelijkheid voor witwassen. Hierin worden de gronddelicten voor witwassen opgesomd, de sancties daarop genoemd en de strafrechtelijke aansprakelijkheid wordt uitgebreid naar rechtspersonen.⁴

2. Wat is witwassen en financiering van terrorisme?

De Wwft heeft als doel witwassen en terrorismefinanciering te bestrijden. Witwassen houdt in dat illegaal verkregen vermogen legaal wordt gemaakt, zodat de illegale herkomst niet langer zichtbaar is.⁵ (Het vermoeden van) fiscale fraude wordt ook als witwassen gekwalificeerd, zo heeft de Hoge Raad bepaald in zijn arrest van 7 oktober 2008.⁶ Het bedrag aan ontdoken belasting, ook al is sprake van niet aangegeven legale inkomsten en/of vermogen, is op grond van dit arrest “uit enig misdrijf afkomstig”. Nu het enkel voorhanden hebben hiervan als witwassen kwalificeert, zal bij het vermoeden van belastingfraude sprake zijn van “de veronderstelling dat (een transactie/situatie) verband kan houden met witwassen” en moet er gemeld worden. Een mogelijke belastingfraude elders in de structuur, bijvoorbeeld bij de aandeelhouder, zou ervoor kunnen zorgen dat bij de cliënt in Nederland sprake is van een risico op witwassen.

Uit art. 1 lid 1 sub i Wwft volgt dat onder financieren van terrorisme wordt verstaan:

- 1°. opzettelijk verwerven of voorhanden hebben van voorwerpen met geldswaarde, bestemd tot het begaan van een misdrijf als bedoeld in art. 83 van het Wetboek van Strafrecht;
- 2°. opzettelijk verschaffen van middelen met geldswaarde tot het plegen van een misdrijf als bedoeld in art. 83 van het Wetboek van Strafrecht; of
- 3°. het verlenen van geldelijke steun, alsmede het opzettelijk werven van geld ten behoeve van een organisatie die tot oogmerk heeft het plegen van misdrijven als bedoeld in art. 83 van het Wetboek van Strafrecht.

In art. 83 Wetboek van Strafrecht wordt aangegeven welke strafbare gedragingen worden aangemerkt als een terroristisch misdrijf. Financiering van terrorisme is strafbaar gesteld in art. 421 Wetboek van Strafrecht.

In feite is financiering van terrorisme een verzamelnaam voor verschillende handelingen, die uiteindelijk tot doel hebben om terroristische activiteiten in materiële zin mogelijk te maken. Anders dan bij witwassen wordt bij financiering van terrorisme niet zo zeer de herkomst van het geld geproblematiseerd, maar het doel waarvoor het geld wordt gebruikt en door wie het wordt gebruikt.⁷

Het doel van de Wwft is om witwassen en financiering van terrorisme tegen te gaan. De poortwachters, zoals de belastingadviseur, moeten hun best doen om wat dit betreft risicovolle activiteiten buiten de deur te houden. Het gaat er dus niet om dat de belastingadviseur actief witwassen of financiering van terrorisme opspoort, maar dat hij bij zijn cliënten de risico's daarvan in kaart brengt.

1 Mr. dr. J.A. (Arnaud) Booij is fiscaal advocaat en partner bij Booij Bickers Advocaten en is tevens verbonden aan de Universiteit Leiden.

2 Per 25 juli 2018.

3 Richtlijn (EU) 2018/843 van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 2018 tot wijziging van Richtlijn (EU) 2015/849 inzake de voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld of terrorismefinanciering, en tot wijziging van de Richtlijnen 2009/138/EG en 2013/36/EU, *PbEU* 2018, L 156/43.

4 Richtlijn (EU) 2018/1673 van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2018 inzake de strafrechtelijke bestrijding van het witwassen van geld, *PbEU* 2018, L 284/22.

5 Website Belastingdienst, zie ook art. 420bis, 420ter en 420 quater Sr.

6 HR 7 oktober 2008, ECLI:NL:HR:2008:BD2774.

7 Website FIU.

3. Wanneer valt een instelling onder de Wwft?

3.1 *Instelling*

In de Wwft wordt aan de hand van het begrip ‘instelling’ bepaald voor wie de wet van toepassing is. Onder het begrip ‘instelling’ worden in art. 1a Wwft drie hoofdcategorieën onderscheiden, te weten banken, andere financiële ondernemingen en aangewezen natuurlijke personen, rechtspersonen of vennootschappen handelend in het kader van hun beroepsactiviteiten. Deze instellingen worden gezien als “poortwachters” en hebben mede tot taak om die potentiële cliënten waarbij het risico op witwassen of financiering van terrorisme te hoog is aan de poort te weigeren. Als de cliënt toch wordt aangenomen, dan zal de Wwft-instelling de activiteiten van de cliënt moeten monitoren op mogelijke ongebruikelijke transacties. Het weigeren van een cliënt aan de poort, het cliëntenonderzoek en het monitoren zal moeten plaatsvinden op basis van een risicobeoordeling. Hoe hoger het risico, des te strenger het toezicht. Daarvoor zal elke instelling een beleid moeten ontwikkelen (zie paragrafen 5 en 7).

De accountant en belastingadviseur vallen onder de categorie “aangewezen natuurlijke personen, rechtspersonen of vennootschappen handelend in het kader van hun beroepsactiviteiten” (zie art. 1a lid 4 sub a en b Wwft). Wwft-instellingen hebben een meldingsplicht en dienen op basis van objectieve en/of subjectieve indicatoren ongebruikelijke transacties aan de FIU-Nederland te melden. Het niet-melden van ongebruikelijke transacties kan vergaande gevolgen hebben, zoals het opleggen van een sanctie, dwangsom of boete door de toezichthouder en zelfs vervolging door het OM. Op het melden van de ongebruikelijke transacties wordt nader ingegaan in paragraaf 6.2.

3.2 *Vrijstelling Wwft*

De belastingadviseur valt in beginsel voor al zijn werkzaamheden onder de reikwijdte van de Wwft.

Er worden uiteraard ook uitzonderingen gemaakt in de Wwft voor instellingen die in eerste instantie onder de Wwft vallen. Dit hangt af van de werkzaamheden die worden uitgevoerd. Uit art. 1 lid 5 Wwft volgt dat de wet niet van toepassing is op belastingadviseurs⁸ voor zover zij voor een cliënt werkzaamheden verrichten betreffende:

- de bepaling van diens rechtspositie;
- diens vertegenwoordiging en verdediging in rechte;
- het geven van advies voor, tijdens en na een rechtsgeding; of
- het geven van advies over het instellen of vermijden van een rechtsgeding.

Het feit dat een van deze uitzonderingen aan de orde is, neemt niet weg dat de belastingadviseur in ieder geval moet vastleggen dat er in dat specifieke geval een uitzondering van toepassing is. Er kan bijvoorbeeld in de opdrachtbevestiging of het dossierintakeformulier worden aangegeven dat de Wwft niet van toepassing is omdat er

sprake is van een uitzondering, waarbij wordt aangegeven om welke uitzondering het in dat betreffende geval gaat. Het “bepalen van de rechtspositie” moet volgens de wetgever restrictief worden uitgelegd en is alleen van toepassing bij het verkennende intakegesprek.⁹ Hierop is door de beroepsorganisaties kritiek geleverd (zie o.a. p. 16 en 17 Richtsnoeren Wwft 2018 van de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs (NOB)). Het is dus niet zo dat een werkzaamheid van een belastingadviseur eenvoudig onder de vrijstelling “bepaling van de rechtspositie” kan worden geschaard.

Een belastingadviseur die een procedure voert (vrijstelling), kan toch met een dilemma worden geconfronteerd als voor diezelfde cliënt ook wordt geadviseerd (Wwft wel van toepassing) en de adviseur kennis heeft uit hoofde van de procedure die ertoe leidt om in het adviesgedeelte een ongebruikelijke transactie te constateren. Dit kan een reden zijn om advies- en procespraktijk binnen een kantoor te scheiden of zelfs als beleid te hebben dat niet voor een cliënt zowel Wwft-zaken als niet-Wwft-zaken worden gedaan.

3.3 *Intake*

Het belang van een goede intake moet niet worden onderschat. De belastingadviseur mag geen diensten verrichten voordat het cliëntenonderzoek is voltooid. Dus de adviseur doet er goed aan niet te adviseren bij een intake!

Als het cliëntenonderzoek is aangevangen (vaak bij identificatie), dan dient bij latere weigering van de cliënt een afweging te worden gemaakt of een melding ongebruikelijke transactie moet plaatsvinden. Dit is de reden dat de meeste adviseurs bij een intake de potentiële cliënt laten praten en vooral informatie vergaren, om vervolgens aan het eind van het gesprek te laten weten wat de adviseur voor de nieuwe cliënt kan betekenen en dan pas de cliënt-identificatie te doen. Als in dat gesprek de potentiële cliënt informatie verstrekt waaruit zou kunnen blijken dat sprake zou kunnen zijn van witwassen (bijvoorbeeld mogelijke fiscale fraude), dan valt dat gesprek onder de noemer “bepaling van de rechtspositie” (niet Wwft), maar let op, er mag dan niet fiscaal geadviseerd worden. Aan het einde van het gesprek kan de adviseur dan beslissen de zaak aan te nemen of niet. Als hij de zaak aanneemt moet hij zich realiseren dat het cliëntenonderzoek zou kunnen leiden tot een situatie op grond waarvan een melding ongebruikelijke transactie gedaan wordt. Neemt hij de zaak niet aan dan hoeft er geen melding te worden gedaan.

Als het cliëntenonderzoek van start gaat zal ook moeten worden gecontroleerd of de cliënten, UBO's of betrokkenen bij transacties niet op een nationale of internationale sanctielijst voorkomen. De Sanctiewet 1977 is dan van toepassing. Dit is een kaderwet die de grondslag voor en de uitwerking van (inter)nationale regels geeft ter uitvoering van internationale sanctiemaatregelen. Bij sommige personen, bedrijven en landen zijn er restricties om zaken

⁸ ‘Belastingadviseurs als bedoeld in het vierde lid, onderdeel a (van art. 1 Wwft)’.

⁹ *Kamerstukken II 2007/08, 31238, nr. 3, p. 15 en 16 en Kamerstukken II 2017/18, 34808, nr. 3.*

mee te doen en dat moet worden gecontroleerd. In het Wwft-beleid zal dat moeten terugkomen. Gezien de situatie dat het niet voldoen aan deze verplichting beboetbaar of strafbaar is, is het evident dat het voorkomen van personen op een dergelijke lijst een risico vormt dat in de risicoanalyse en de transactiemonitoring moet terugkomen.

4. Welke verplichtingen gelden er op grond van de Wwft?

4.1 Inleiding

Indien een instelling onder de Wwft valt, is er een aantal verplichtingen waaraan moet worden voldaan. Daaronder vallen in ieder geval het maken van een risicoanalyse, het doen van een cliëntenonderzoek (zie art. 3 e.v. Wwft), de meldingsplicht (zie art. 12 e.v. Wwft), diverse functies binnen de instelling (zie art. 2d Wwft) en opleidingsverplichtingen (zie art. 35 Wwft). In dit artikel laten wij de opleidingsverplichtingen buiten beschouwing. Op de meldingsplicht wordt nader ingegaan in paragraaf 6.

4.2 Risicoanalyse verplicht

In de Wwft¹⁰ is opgenomen dat instellingen, zoals belastingadviseurs/belastingadvies-kantoren, verplicht zijn om een analyse te maken van de risico's op witwassen en terrorismefinanciering, die zijn verbonden aan de dienstverlening door de instelling. Daarbij mag rekening worden gehouden met de aard en omvang van de instelling. Bij een belastingadviespraktijk moet in ieder geval gelet worden op het soort dienstverlening, het type cliënten en de landen of geografische gebieden waarin haar cliënten actief zijn.¹¹

Deze risicoanalyse stelt de adviseur in staat om te bepalen of men een cliënt wel wil aannemen, of, als de cliënt wordt geaccepteerd, welke maatregelen er moeten worden genomen om de activiteiten van de cliënt te monitoren. Het betreft risico-gebaseerde maatregelen. Dat betekent dat naar gelang de omvang van een kantoor of de aard van de praktijk, men kan besluiten al dan niet cliënten met een hoger risicoprofiel te accepteren. Een hoger risico kan nog steeds acceptabel zijn als men voldoende mogelijkheid heeft om die potentiële risico's te onderkennen en te monitoren. Dit moet in het beleid van het kantoor tot uitdrukking worden gebracht.

De toezichthouder voor de belastingadviseurs is het Bureau Financieel Toezicht (BFT). Bij een onderzoek zal het BFT in de regel vragen naar het risicobeleid en zal het onderzoeken of het kantoor dit beleid wel uitvoert en op die manier inderdaad de risico's op witwassen en financiering van terrorisme kan beheersen.

4.3 Cliëntenonderzoek

De instelling doet in de volgende gevallen een cliëntenonderzoek:¹²

- a) indien zij in of vanuit Nederland een zakelijke relatie aangaat;

- b) indien zij in of vanuit Nederland een incidentele transactie verricht ten behoeve van de cliënt van ten minste € 15 000, of twee of meer transacties waar-tussen een verband bestaat met een gezamenlijke waarde van ten minste € 15 000;
- c) indien er indicaties zijn dat de cliënt betrokken is bij witwassen of financieren van terrorisme;
- d) indien zij twijfelt aan de betrouwbaarheid van eerder verkregen gegevens van de cliënt;
- e) indien het risico van betrokkenheid van de cliënt bij witwassen of financieren van terrorisme daartoe aanleiding geeft;
- f) indien er, gelet op de staat waarin een cliënt woonachtig of gevestigd is of zijn zetel heeft, een verhoogd risico op witwassen of financieren van terrorisme bestaat.

Het cliëntenonderzoek moet dus niet alleen uitgevoerd worden bij het aannemen van een cliënt ("on-boarding proces"), maar ook in de gevallen d t/m f als later een van de beschreven situaties zich voordoet. Het BFT zal willen weten op welke wijze een kantoor dit – conform zijn beleid – monitort.

In verband met de risico-georiënteerde benadering kan een onderscheid gemaakt worden tussen een standaard cliëntenonderzoek (normaal risico), vereenvoudigd cliëntenonderzoek (verlaagd risico) en verscherpt cliëntenonderzoek (verhoogd risico). Het kantoor moet een beleid hebben waaruit kan worden afgeleid in welke situaties men aanneemt dat sprake is van een verlaagd of een verhoogd risico en welke maatregelen daarbij horen.

4.3.1 Standaard cliëntenonderzoek

Een standaard cliëntenonderzoek omvat:¹³

1. Identificatie van de cliënt en verificatie van diens identiteit, waaronder op risico gebaseerd inzicht verkrijgen in de eigendoms- en zeggenschapsstructuur indien sprake is van een rechtspersoon, vaststellen van de vertegenwoordigingsbevoegdheid van de vertegenwoordiger en identificatie en op risico gebaseerde verificatie van de uiteindelijk belanghebbende.
2. Bepalen of de cliënt of de uiteindelijk belanghebbende een PEP (een politically exposed person, oftewel een politiek prominent persoon) is.¹⁴
3. Vaststellen van doel en beoogde aard van de zakelijke relatie.
4. Een "voortdurende controle" (bewaken, monitoren) van de zakelijke relatie en de transacties.

4.3.2 Vereenvoudigd cliëntenonderzoek

Voor een vereenvoudigd cliëntenonderzoek moet aan de volgende voorwaarden worden voldaan:¹⁵

1. De instelling beschikt over voldoende gegevens waaruit blijkt dat sprake is van een zakelijke relatie/transactie die naar haar aard een laag risico op wit-

10 Per 25 juli 2018.

11 Art. 2b Wwft.

12 Art. 3 lid 5 Wwft.

13 Art. 3 lid 2 Wwft en art. 8 lid 5 onder a Wwft.

14 De definitie van PEP is te vinden in het Uitvoeringsbesluit Wwft, maar ook de FATF Guidelines uit 2012 geven goede uitleg van dit begrip.

15 Zie art. 6 Wwft.

wassen of financieringen terrorisme meebrengt, legt die vast en houdt deze actueel.

2. Er zijn geen contra-indicaties bekend, zoals een directielid, vertegenwoordiger¹⁶ of UBO die een PEP is, of een vermoeden van witwassen of terrorismefinanciering (in het geval van deze contra-indicaties moet verscherpt cliëntenonderzoek plaatsvinden).
3. De instelling zorgt voor een toereikende controle om ongebruikelijke transacties te kunnen melden.

4.3.3 *Verscherpt cliëntenonderzoek*

In de volgende gevallen doet een instelling een verscherpt cliëntenonderzoek:¹⁷

1. De instelling heeft indicaties dat sprake is van witwassen of financiering van terrorisme.
2. De cliënt, de zakelijke relatie of het land van vestiging van de cliënt brengen naar hun aard een hoger risico op witwassen of financieren van terrorisme met zich.
3. Bij dienstverlening aan politiek prominente personen (PEP's) of cliënten met een directielid, vertegenwoordiger¹⁸ of uiteindelijk belanghebbende (UBO) die een PEP is.

Het is niet aan te bevelen om relatief snel een cliënt te selecteren voor een vereenvoudigd onderzoek als dat niet conform het beleid is. BFT controleert of het onderzoek is gedaan conform het beleid en of het beleid is opgesteld volgens de wet.

4.4 *Doel en aard beoogde relatie*

Bij het doen van een cliëntenonderzoek moeten tevens het doel en de aard van de beoogde relatie worden vastgesteld.¹⁹ Dit vloeit voort uit het soort dienstverlening²⁰ dat door de belastingadviseur zal worden verricht en zoals wordt vastgelegd in de opdrachtbevestiging. Het gaat hierbij niet alleen om het vastleggen van het feit dat er belastingadvies wordt gevraagd (met doel belastingrisico's te verminderen), maar ook om de reden dat de cliënt dit advies nodig heeft. Bijvoorbeeld, de cliënt is van plan zijn bedrijf te verkopen en wil weten welke fiscale consequenties dit heeft en hoe hij dit fiscaal gunstig kan vormgeven. Het doel en de aard van de beoogde transactie zijn dan het geven van belastingadvies in het kader van een voorgenomen verkoop van de onderneming. Bij enige twijfel naar het doel en/of de aard dient nader onderzoek gedaan te worden, zo nodig in overleg met een interne functionaris verantwoordelijk voor compliance/riskmanagement.²¹ Twijfel kan bijvoorbeeld ontstaan als blijkt dat de cliënt niet de juiste of volledige informatie geeft over de reden dat het belastingadvies nodig is.

4.5 *Identificatie en verificatie*

De belastingadviseur moet een nieuwe cliënt altijd identificeren. Daarnaast moeten de identiteitsgegevens van de cliëntgeverifieerd worden. Bij het identificeren verstrekt de cliënt gegevens over zijn identiteit. Bij het verifiëren van de identiteit moet de belastingadviseur vaststellen of de opgegeven identiteit overeenkomt met de werkelijke identiteit. De Wwft vereist dat de verificatie plaatsvindt aan de hand van documenten, gegevens of inlichtingen uit betrouwbare en onafhankelijke bron. De Uitvoeringsregeling Wwft bevat een niet-limitatieve lijst van documenten die hiervoor gebruikt kunnen worden. Als een cliënt bijvoorbeeld bij de belastingadviseur langs komt op kantoor kunnen de identificatie en verificatie veelal (in ieder geval bij een natuurlijk persoon) ter plekke plaatsvinden. Als de cliënt een rechtspersoon is moet natuurlijk ook beoordeeld worden of deze persoon wel de vertegenwoordiger is van de rechtspersoon. Dan dient ook deze persoon geïdentificeerd te worden.

De belastingadviseur moet de identiteit van de cliënt daadwerkelijk vaststellen in het kader van Wwft-dienstverlening. Dit betekent dat de Wwft een wettelijke grondslag biedt en de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) het toestaat om een kopie of scan van het identiteitsbewijs (het BSN-nummer en de pasfoto kunnen afgeschermd worden) te maken. De kopie of scan wordt opgeslagen in het cliëntenacceptatiedossier zolang sprake is van een zakelijke relatie. Na het beëindigen van de zakelijke relatie of na het uitvoeren van een transactie wordt de kopie of scan van het identiteitsbewijs gedurende vijf jaar bewaard.²² Op grond van de AVG mag het BSN-nummer bijvoorbeeld niet verwerkt worden bij het vaststellen van de identiteit. Het BSN-nummer kan overigens wel een noodzakelijk gegeven zijn voor communicatie met de Belastingdienst. Het nummer kan voor deze doeleinden dan vastgelegd worden in het dossier van de cliënt.

De identificatie en verificatie worden ingewikkelder als de cliënt niet langs kan komen bij de belastingadviseur op kantoor of zij elkaar anderszins niet fysiek kunnen ontmoeten. In dat geval moeten de identificatie en verificatie op afstand plaatsvinden. Immers, je mag niet met je dienstverlening aanvangen als het cliëntenonderzoek nog niet is afgerond. Ook "op afstand" moet verificatie van de identiteit plaatsvinden aan de hand van documenten, gegevens of inlichtingen uit betrouwbare en onafhankelijke bron. Het cliëntenonderzoek op afstand brengt meer risico's met zich dan een cliëntenonderzoek in persoon. Dit kan in de praktijk betekenen dat de belastingadviseur meer inspanningen moet verrichten om er zeker van te zijn dat de opgegeven identiteit correct is.

Het identificeren van de cliënt kan wellicht op afstand plaatsvinden via een (live) videoverbinding. De cliënt in kwestie kan dan een identificatiebewijs naast zijn of haar gezicht houden, zodat de belastingadviseur de identiteit kan verifiëren. De cliënt kan vervolgens het identificatie-

16 NB: de Wwft verplicht niet tot het actief controleren van de PEP-status van een directie-lid of vertegenwoordiger, maar dat is wel aan te bevelen.

17 Art. 3 lid 8 en 9 en art. 8 Wwft.

18 NB: de Wwft verplicht niet tot het actief controleren van de PEP-status van een directielid of vertegenwoordiger en verbindt dan ook niet expliciet bepaalde gevolgen aan hun PEP-status.

19 Art. 3 lid 2 onder c Wwft 2018.

20 *Kamerstukken II 2007/08, 31238, nr. 3 (MvT)*, p. 18.

21 Handreiking voor een risicobeleid Wwft, NOB januari 2019, p. 15.

22 Art. 33 Wwft.

bewijs inscannen en per e-mail versturen of een kopie per post aan de belastingadviseur toesturen (let wel: er moet rekening worden gehouden met de regels uit AVG). Ik merk op dat de toezichthouders deze vorm van identificatie op afstand nog niet hebben goedgekeurd, maar ik heb ook nog niet gezien dat het is afgekeurd.

Een andere, veiligere mogelijkheid is om de identificatie door een andere vertrouwde persoon te laten doen die de cliënt wel fysiek kan ontmoeten.

Tijdens het videogesprek kan de belastingadviseur nog eventueel aanvullende vragen stellen als hij twijfelt over de correctheid van de identiteit. Van belang is dat de wijze waarop is geïdentificeerd en vervolgens de controle daarop wordt vastgelegd, zodat achteraf altijd aantoonbaar vastgesteld kan worden dat de intake Wwft conform heeft plaatsgevonden.

4.6 Vaststellen UBO

Een Wwft-instelling is verplicht om de UBO van zijn cliënt vast te stellen. Het algemene deel van de definitie van 'uiteindelijk belanghebbende' is opgenomen in art. 1 Wwft. Onder UBO wordt elke natuurlijke persoon verstaan die de uiteindelijke eigenaar is van of uiteindelijke zeggenschap heeft over een cliënt, dan wel de natuurlijke persoon voor wiens rekening een transactie of activiteit wordt verricht. Dit dient de belastingadviseur te controleren en vast te leggen. Belangen van meer dan 25% (juridisch/economisch, stemrecht) kunnen doen vermoeden dat deze personen UBO zijn, maar als er iemand is aan te wijzen die de zeggenschap heeft (de beslissingen neemt), zal deze persoon als UBO moeten worden aangemerkt. In art. 3 Uitvoeringsbesluit Wwft 2018 wordt voor de diverse rechtsvormen een nadere uitwerking gegeven van de definitie van UBO. De nadere uitwerking van de begripsomschrijving van UBO bepaalt welke personen ten minste als UBO moeten worden gezien. Het betreft hier nadrukkelijk geen limitatieve opsomming van de mogelijke UBO's van een cliënt. Steeds zal op basis van de criteria die in art. 1 Wwft zijn genoemd moeten worden beoordeeld of er ook andere personen als UBO moeten worden aangemerkt.²³

Wanneer een Wwft-instelling na uitputting van alle mogelijke middelen geen "gewone" UBO (op basis van eigendom of zeggenschap) kan achterhalen of eraan twijfelt dat een gevonden UBO wel echt zeggenschap heeft en er geen grond van verdenking van witwassen of terrorismefinanciering bestaat moet de instelling het hoger leidinggevend personeel van de rechtspersoon als UBO aanwijzen (een "pseudo-UBO"). In dit kader wordt onder hoger leidinggevend personeel een statutair bestuurder verstaan.²⁴ Daarbij dient de belastingadviseur zich bewust te zijn van het UBO-register dat volgt uit het *Wetsvoorstel Implementatiewet registratie uiteindelijk belanghebbenden*

van vennootschappen en andere juridische entiteiten.²⁵ Dit wetsvoorstel is op 3 april 2019 ingediend en op 10 december 2019 aangenomen door de Tweede Kamer. De plenaire behandeling van het voorstel door de Eerste Kamer heeft plaatsgevonden op 16 juni 2020 en het wetsvoorstel is op 23 juni 2020 aangenomen door de Eerste Kamer. Daarnaast heeft er recent (15 mei 2020) een consultatie plaatsgevonden voor de Implementatiewet registratie uiteindelijk belanghebbenden van trusts en soortgelijke juridische constructie.²⁶ Beide wetsvoorstellen voorzien in een terugmeldplicht van de Wwft-instelling aan het register als men constateert dat de UBO die staat geregistreerd afwijkt van de UBO die uit het cliëntenonderzoek van de instelling blijkt. In deze bijdrage wordt op beide wetsvoorstellen niet nader ingegaan.²⁷

4.7 Vastlegging informatie

De instelling moet specifieke gegevens vastleggen die gebruikt zijn bij het uitvoeren van het cliëntenonderzoek, zoals bijvoorbeeld voor de identificatie en verificatie.²⁸ De Wwft somt deze gegevens uitdrukkelijk op voor de verschillende soorten cliënten, uiteindelijk belanghebbenden, vennootschappen of andere juridische entiteiten, trusts of andere juridische constructies. De vast te leggen gegevens vormen hierdoor in wezen een onderdeel van de identificatie- en verificatievereisten. Voor zover deze gegevens niet worden vastgelegd in administratieve systemen zoals een cliëntrelatiemanagementsysteem en/of een urenregistratiesysteem, dient deze informatie op andere consistente wijze bijvoorbeeld in het (elektronische) cliëntdossier te worden vastgelegd.²⁹ De onderzoeken die door de BFT (en soms door het OM) worden uitgevoerd, beginnen vaak met het controleren of de instelling deze gegevens heeft vastgelegd en of deze vaststelling conform de wet en het door de instelling vastgestelde beleid is. Juiste vaststelling van de identificatiegegevens en van de gegevens betreffende het cliëntenonderzoek en de risicoanalyse (zie hieronder) is derhalve van belang.

5. Risicoanalyse

Ter beheersing van de risico's op witwassen en financieren van terrorisme is het maken van een risicoanalyse de basis voor (de ontwikkeling van) gedragslijnen, procedures en maatregelen. Nadat de risico's in kaart zijn gebracht wordt van een instelling verwacht dat deze maatregelen treft om de risico's te beheersen (risicomangement). Daarin moet tot uitdrukking komen hoe de in de risicoanalyse geïdentificeerde risico's kunnen worden ondervangen, onder andere door de intensiteit van het cliëntenonderzoek.³⁰ Nadat de risico's in kaart zijn gebracht, wordt van een instelling verwacht dat deze maatregelen treft om de risico's te beheersen (risicomangement).

23 Specifieke Leidraad naleving Wwft voor accountants, belastingadviseurs, administratiekantoren en alle overige instellingen genoemd in art. 1a lid 4 letter a en b Wwft (24 oktober 2018), p. 9.

24 Handreiking voor een risicobeleid Wwft, NOB januari 2019, o.a. p. 9 en 10.

25 *Kamerstukken II* 2018/19, 35179, nr. 2.

26 www.internetconsultatie.nl/ubotrust.

27 In de bijdrage van P. Anthoni wordt op deze wetsvoorstellen ingegaan.

28 Art. 33 Wwft.

29 Handreiking voor een risicobeleid Wwft, NOB januari 2019, p. 15.

30 Art. 2c Wwft.

Belastingadvieskantoren zijn zelf verantwoordelijk om een bij hun aard en omvang van het kantoor passende risicoanalyse te maken. Op grond van deze risicoanalyse worden vervolgens de gedragslijnen, procedures en maatregelen opgesteld. Het opstellen van een risicobeleid vormt een onderdeel van de gehele Wwft-compliance-inrichting van de Wwft-plichtige instelling, waaronder mede gedragslijnen, procedures en maatregelen en is vooral gericht op het cliëntenonderzoek en de meldplicht.

Er is geen standaard bepaald voor de vraag op welke wijze het beleid door de instelling intern moet worden vastgelegd in formulieren, relatiemanagementsoftware, dossiers, communicatie, beoordelingssystemen, controle, enzovoort. Wel zal de totaliteit van het risicobeleid, dus de wijze waarop het risicobeleid wordt ingericht samen met de gedragslijnen, procedures en maatregelen, goedgekeurd dienen te worden door de beleidsbepalers van de instelling en zo mogelijk gecontroleerd door de compliancefunctie en de audit-functie.³¹

Daarnaast is het van belang dat de risicoanalyse actueel wordt gehouden en desgevraagd aan de toezichthouder kan worden verstrekt.

6. Monitoring en melding ongebruikelijke transactie

6.1 Monitoring

Vanaf het moment van aangaan van de zakelijke relatie en zolang deze relatie bestaat, moet de instelling de cliënt monitoren op veranderingen met betrekking tot het risicoprofiel. Daarbij zal in ieder geval op regelmatige basis het volgende gemonitord moeten worden: de handelwijze, de zeggenschaps- of eigendomsstructuur, vermogenssituatie, zakenrelaties en familierelaties (indien van toepassing).

Deze monitoring dient plaats te vinden door degenen die de cliënt bedienen. Daarbij zal ook op gezette tijden ge-centraliseerd, bijvoorbeeld (indien mogelijk) op het niveau van de afdelingen riskmanagement, cliëntadministratie en de financiële administratie, gemonitord moeten worden.³²

6.2 Melding ongebruikelijke transactie

Een instelling is verplicht een verrichte of voorgenomen "ongebruikelijke transactie" onverwijld nadat het ongebruikelijke karakter van de transactie bekend is geworden te melden aan de Financial Intelligence Unit – Nederland (hierna: 'FIU-Nederland').³³ Onverwijld betekent zo snel mogelijk, maar in ieder geval binnen 14 dagen na vaststelling van het ongebruikelijke karakter van de transactie.

Voor het beoordelen van het melden van ongebruikelijke transacties zijn door de FIU-indicatoren ontwikkeld. Deze indicatoren zijn per beroepsgroep bepaald. Voor de be-

lastingadviseurs is er sprake van een objectieve³⁴ en een subjectieve indicator.³⁵ Indien de melding voldoet aan de objectieve indicator dan hoeft deze niet verder te worden beoordeeld, omdat in dat geval gemeld moet worden. Valt de melding niet onder de objectieve indicator dan kan de subjectieve indicator van toepassing zijn. In dat geval beoordeelt en besluit de meldingsplichtige zelf of de melding onder de subjectieve indicator valt. Als een melding niet gedaan is terwijl dit wel had moeten worden is de meldingsplichtige instelling verantwoordelijk.³⁶ Bij belastingadvieskantoren zal in de meeste gevallen sprake zijn van subjectieve factoren.

Als op basis van het cliëntenonderzoek of de monitoring opmerkelijke zaken worden opgemerkt ("opmerkelijke transacties" of "red flags") dan zal het kantoor een beleid moeten hebben om vast te stellen of er sprake is van een ongebruikelijke transactie die gemeld moet worden.

Het is daarom van belang om goed vast te leggen waarom er is besloten een ongebruikelijke transactie *niet* te melden. Het BFT kan vragen of er zich situaties hebben voorgedaan waarin het kantoor heeft overwogen om een melding ongebruikelijke transactie te doen, maar toch besloten heeft dat niet te doen.

In 2019 hebben de onder toezicht van het BFT staande bedrijven in totaal 5.045 meldingen van ongebruikelijke transacties gedaan bij de FIU-Nederland. Dat is twee derde meer dan in 2018, toen nog 3.085 meldingen werden gedaan. Van de meldingen is 76,6% gedaan op grond van de zogeheten subjectieve indicator. Dan gaat het om een transactie waarbij de instelling aanleiding heeft om te veronderstellen dat die verband kan houden met witwassen of financieren van terrorisme. In 2018 was dat nog 89% van alle meldingen. De rest kwam voort uit toezichts-onderzoek door het BFT.³⁷ Het aantal meldingen door belastingadviseurs in 2018 was 298.³⁸

7. Wwft-beleid

7.1 Wat voor soort cliënten? Poortwachtersfunctie

Bij het opstellen van een Wwft-beleid is het van belang om als belastingadviseur te bedenken wat voor soort klanten je wel en niet wilt aannemen. Dit is immers van invloed op het risicobeleid dat moet worden opgesteld en de daaruit voortvloeiende gedragslijnen, procedures en maatregelen. Indien de risico's op witwassen of financieren van terrorisme hoger zijn, dient de intensiteit van de

31 Handreiking voor een risicobeleid Wwft, NOB januari 2019, p. 4.

32 Handreiking voor een risicobeleid Wwft, NOB januari 2019, p. 15.

33 Art. 16 Wwft.

34 "Een transactie voor een bedrag van € 10.000 of meer, betaald aan of door tussenkomst van de instelling in contanten, met cheques aan toonder, een vooraf betaald betaalinstrument (prepaid card) of soortgelijke betaalmiddelen." Zie Bijlage bij Uitvoeringsbesluit Wwft geldend vanaf 18 oktober 2019.

35 "Een transactie waarbij de instelling aanleiding heeft om te veronderstellen dat deze verband kan houden met witwassen of financieren van terrorisme." Zie Bijlage bij Uitvoeringsbesluit Wwft geldend vanaf 18 oktober 2019.

36 www.fiu-nederland.nl/nl/meldergroep/10. Informatie specifiek voor meldgroep belastingadviseurs.

37 www.accountancyvanmorgen.nl/2020/03/16/meer-meldingen-wwft-accountants-bft/.

38 Jaarverslag FIU 2018, tabel 15.

cliëntenonderzoeksmatregelen te worden vergroot. De instelling dient steeds per cliënt de risico's van een concreet geval te bepalen.

De Wwft-instelling is een poortwachter. Het is de bedoeling dat risicovolle cliënten vanuit Wwft-perspectief de deur worden gewezen. De instelling mag dat zelf bepalen, maar moet dan wel aangeven waarom men van mening is dat bepaalde risicovolle(re) cliënten wel kunnen worden bediend en welke risico-mitigerende maatregelen men heeft genomen om vast te stellen dat in dat concrete geval er geen sprake is van een risico op witwassen of financiering van terrorisme.

7.2 De Wwft en Tax Integrity

Op grond van de Wwft moeten belastingadviseurs potentiële witwastransacties detecteren en melden. Een risico op belastingfraude bij de cliënt, behelst tevens een risico op witwassen. Scherp adviseren mag, maar kan voor een andere poortwachter een aanwijzing zijn voor potentiële belastingfraude. Een belastingadviseur zal daarom niet alleen de mogelijkheden om belasting te besparen in kaart moeten brengen, maar ook de risico's hoe een belastingadministratie en rechtelijke macht daar mee om zal gaan. De adviseur doet het wellicht goed, maar als het agressief lijkt zal daar een goede uitleg bij moeten worden gegeven.

In de gevallen van scherpe advisering komt ook de vraag naar voren of rekening moet worden gehouden met maatschappelijke betamelijkheid, hetgeen lastig te meten is. Steeds meer bedrijven en organisaties stellen een Tax Integrity-beleid op dat in een Tax Governance code wordt uitgewerkt. Tax Integrity gaat om de vraag in hoeverre het bedrijf met maatschappelijke effecten van hun fiscale beleid rekening wil houden.

De belastingadviseur zal dus rekening moeten houden met het Tax Integrity-beleid van de cliënten, maar zal wellicht ook zelf moeten nadenken over de vraag op welke wijze men wil adviseren. De link met de Wwft is dat elke advisering die een risico op fiscale fraude met zich brengt een grens is die niet overschreden kan worden. Van fiscale fraude is ook al sprake als bewust het aanmerkelijke risico wordt gelopen dat een onjuiste aangifte wordt ingediend. Dit kan het geval zijn bij scherpe advisering. Maar stel dat na goed onderzoek de belastingadviseur van mening is dat dit scherpe advies feitelijk juist is en juridisch pleitbaar is, dan nog dringt zich de vraag op of deze handelwijze maatschappelijk aanvaardbaar is.

Het advieskantoor dat een Tax Integrity-beleid heeft, zal daarover moeten nadenken en zal de maatschappelijke effecten van het advies moeten wegen. Zo kan het zijn dat als er een opmerkelijke transactie wordt geconstateerd op grond van het Wwft-beleid, na een zorgvuldige afweging wellicht geen melding ongebruikelijke transactie hoeft plaats te vinden. Dit kan overigens wel een reden zijn om de relatie met deze cliënten te onderzoeken op andere maatschappelijke risico's. Dit is wat de financiële ondernemingen zoals banken en trustkantoren al doen.

Het wordt dan een integraal onderdeel van het integriteitsrisico-beleid. De Wwft en de integriteitsbeoordeling vallen dan samen. Deze ontwikkeling zal zich naar mijn mening doorzetten voor accountants en belastingadviseurs. Een goede poortwachter neemt dan ook de integriteitsrisico's mee in de risicoanalyse betreffende het aannemen van cliënten.

8. Toezichthouder BFT

8.1 Het BFT

Het BFT is belast met het toezicht op (kandidaat-) notarissen en toegevoegd notarissen, belastingadviseurs, register-accountants, accountants-administratieconsulenten, dan wel degene die anderszins zelfstandig onafhankelijk beroeps- of bedrijfsmatig daarmee vergelijkbare activiteiten verricht, zoals administratiekantoren, en bedrijfseconomische adviseurs.³⁹

8.2 Bevoegdheden BFT en wettelijk kader

De bevoegdheden van het BFT zijn geregeld in hoofdstuk 4 van de Wwft (art. 24 en verder) en Titel 5.2 van de Algemene wet bestuursrecht (Toezicht op de naleving). Het BFT kan o.a. een aanwijzing geven om binnen een door de toezichthoudende autoriteit gestelde redelijke termijn ten aanzien van in de aanwijzingsbeschikking aan te geven punten een bepaalde gedragslijn te volgen⁴⁰ en een bestuurlijke boete opleggen.⁴¹

De wet geeft grenzen en richting bij het vaststellen van de hoogte van een boete. Per overtreding zijn in de wet basisbedragen opgenomen voor een boete. Het beleid over de het opleggen van een boete en de hoogte daarvan is vastgelegd in het Besluit bestuurlijke boetes financiële sector. Het BFT heeft de bevoegdheid om de basisbedragen die in de wet zijn opgenomen te matigen. Voor de invulling van deze matigingsbevoegdheid heeft het BFT voor bepaalde verplichtingen uit de Wwft sinds juni 2016 een intern boetebeleid ontwikkeld. In december 2017 is besloten om dit document dat voor intern gebruik is opgesteld te publiceren op de website. Voor onderzoeken die na 1 april 2018 door het BFT zijn gestart geldt als minimaal bedrag voor een boete € 1.000.⁴²

8.3 Handhaving in cijfers

Het BFT trad in 2019 69 keer handhavend op tegen Wwft-plichtigen, waaronder accountants, belastingadviseurs en administratiekantoren vallen.⁴³ Er volgde 22 keer een aanwijzing, 20 keer een boete, 13 keer een last onder dwangsom en 12 keer een waarschuwingsbrief. Tweemaal werd er aangifte gedaan. Bij de Wwft-plichtigen gaat het vooral om nalatigheid: in ruim één op de drie gevallen werd niet aan de meldingsplicht voldaan. Ruim een kwart had de procedures of opleiding niet op orde en

39 www.bureaufn.nl/wwft/.

40 Art. 28 Wwft.

41 Art. 30 Wwft.

42 www.bureaufn.nl/wwft/.

43 Notarissen en gerechtsdeurwaarders zijn in deze telling niet meegenomen. Deze worden apart vermeld in het jaarverslag 2019 van het BFT.

een kleine 40% had onvoldoende cliëntonderzoek verricht.⁴⁴

9. BFT of Openbaar Ministerie?

Indien sprake is van een vermoeden van een strafbaar feit wordt aangifte gedaan bij het Openbaar Ministerie (OM). Er vindt afstemming plaats met het OM voor gedragingen waarvoor een bestuurlijke boete opgelegd kan worden. Dit houdt in dat geconstateerde overtredingen eerst worden voorgelegd aan de betreffende officier van justitie om te bepalen of er voor een strafrechtelijk traject wordt gekozen. BFT zal alsnog een procedure starten om een bestuurlijke boete op te leggen indien er niet voor een strafrechtelijk traject wordt gekozen. In 2019 is er 'slechts' twee keer aangifte gedaan bij het OM voor Wwft-plichtingen.⁴⁵ De belastingadviseur kan ook met het OM te maken krijgen als sprake is van het niet-melden van ongebruikelijke transacties. Vaak wordt bij een fraudeonderzoek gecontroleerd of de Wwft-instellingen een melding hebben gedaan.

10. Belastingadviseur verantwoordelijk voor 'first line of defence'

10.1 Three lines of defence

Er zijn drie niveaus te onderscheiden waarmee de naleving (compliance) met de toepasselijke wet- en regelgeving wordt gewaarborgd. De zogenaamde 'three lines of defence'.⁴⁶

10.2 Kantoorverantwoordelijke en uitvoerende belastingadviseur

In de praktijk zal op basis van art. 2d Wwft altijd een kantoorverantwoordelijke aangesteld moeten worden om de zogenaamde 'three lines of defence' te waarborgen. De *first line* komt feitelijk voor rekening van de uitvoerende belastingadviseur zelf. Deze lijn wordt namelijk gevormd door de medewerkers die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de dienstverlening van de instelling en het interne controlesysteem dat deze medewerkers toepassen. Hieronder valt bijvoorbeeld (de procedure voor) het vaststellen van de identiteit van (potentiële) cliënten en het verifiëren daarvan. De *second line* is de compliance-functie, deze monitort of er in de dagelijkse praktijk van de instelling gehandeld wordt volgens de interne procedures, maatregelen, afspraken én volgens de wettelijke voorschriften. De *third line* is de audit-functie, deze is belast met de periodieke beoordeling van de effectiviteit van de organisatie-inrichting, de in de bedrijfsprocessen van de instelling geïntegreerde procedures en maatregelen én de compliancefunctie.⁴⁷

De kantoorverantwoordelijke zal bij met name grotere belastingadvieskantoren waar meerdere belastingadviseurs werkzaam zijn (meestal) niet de persoon zijn die daadwerkelijk de opdracht van de cliënt uitvoert. In dat opzicht staat de kantoorverantwoordelijke verder af van de uitvoering van het beleid op de werkvloer. De kantoorverantwoordelijke zal niet geheel op de hoogte zijn van alle specifieke ins en out in een bepaald dossier. En toch is het verplicht om een van de dagelijkse beleidsbepalers van het belastingadvieskantoor (dit kan bijvoorbeeld iemand van de directie zijn) als kantoorverantwoordelijke aan te stellen.

In de functie van kantoorverantwoordelijke heeft het kantoor er dus nog meer belang bij dat er goed beleid wordt geïmplementeerd en wordt nageleefd door de uitvoerende belastingadviseur en gecontroleerd wordt door de Compliance Officer en de auditor. Het aanstellen van een kantoorverantwoordelijke is een verplichting op basis van Wwft en als een belastingadvieskantoor nalaat om aan deze verplichting te voldoen dan kan het belastingadvieskantoor te maken krijgen met beboeting. In dat geval kan BFT een last onder dwangsom opleggen of een bestuurlijke boete.⁴⁸ Deze sancties gelden overigens ook voor het niet vervullen van de compliance- en of audit-functie als het belastingadvieskantoor daartoe verplicht is.

10.3 Compliance- en audit-functie

Uit art. 2d lid 2 Wwft volgt dat een instelling over een onafhankelijke en effectieve compliance-functie beschikt, voor zover passend bij de aard en omvang van de instelling. Een redelijke wetstoepassing brengt mee om in ieder geval een compliance-functie en audit-functie verplicht te stellen bij ondernemingen die op grond van de WOR verplicht zijn een Ondernemingsraad te hebben (doorgaans met een totaal personeelsbestand vanaf 50 werknemers of meer op jaarbasis). Van instellingen wordt verwacht dat zij in ieder geval jaarlijks de compliance-functie inrichten. De intensiteit van de invulling van de audit-functie dient te worden afgestemd op het risicoprofiel van de instelling.⁴⁹

In bijzondere omstandigheden kan bij instellingen met minder dan 50 werknemers een audit-functie of compliance-functie verplicht zijn gezien de 'aard' van de onderneming. Indien uit het risicobeleid van een instelling blijkt dat deze voor meer dan 75% van de cliënten transacties heeft met een hoog risicoprofiel waarvoor art. 8 Wwft (verscherpt cliëntonderzoek) geldt, is de instelling verplicht een compliance-functie en audit-functie in te richten. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn bij een klein belastingadvieskantoor dat doelennootschappen uit de trustsector adviseert of hiervoor de fiscale aangiften verzorgt.⁵⁰

44 Jaarverslag BFT 2019 en www.accountancyvanmorgen.nl/2020/03/16/meer-meldingen-wwft-accountants-bft/.

45 Jaarverslag BFT 2019. Uit het overzicht volgt dat er in 2019 geen aangifte is gedaan tegen notarissen of gerechtsdeurwaarders.

46 www.toezicht.dnb.nl/3/50-232017.jsp.

47 Specifieke Leidraad naleving Wwft voor accountants, belastingadviseurs, administratiekantoren en alle overige instellingen genoemd in art. 1a lid 4 letter a en b Wwft (24 oktober 2018), p. 22 e.v.

48 Art. 29 en 30 Wwft.

49 Kamerstukken II 2017/18, 34808, nr. 3, p. 45.

50 Specifieke Leidraad naleving Wwft voor accountants, belastingadviseurs, administratiekantoren en alle overige instellingen genoemd in art. 1a, lid 4 letter a en b Wwft (24 oktober 2018), p. 24.

Degene die verantwoordelijk is voor de compliance-functie zal zich moeten verdiepen in de relevante wet- en regelgeving en de mogelijke risico's voor het bedrijf; deze persoon maakt op basis daarvan een plan van aanpak. Hij/zij heeft (net zoals bij de risicoanalyse) een initiërende, faciliterende, coördinerende, adviserende en monitorende rol. Het is ook aan de compliance officer om in samenwerking met de beleidsbepalers (en eventueel management en Humance Resource (HR)) bewustzijn van het beleid te creëren bij de medewerkers van het bedrijf. Taken die voor rekening van de compliance-functie komen zijn bijvoorbeeld: controleren van kantoorprocedures Wwft, betrokkenheid bij cliëntacceptatie, met name bij integriteitsrisico's van (potentiële) cliënten van de instelling, zoals belastingontduiking en andere vormen van fiscale fraude, het ontwijken van sanctiewetgeving, witwaspraktijken of terrorismefinanciering, rapporteren van bevindingen naar het bestuur van de instelling (bijvoorbeeld over aantal meldingen, risicovolle dossiers e.d.), actieve betrokkenheid bij het Wwft-ricisobeleid en risicomangement, een actieve controlerende rol bij de dienstverlening aan hoogrisicocliënten, waaronder het toezien op het tijdig melden van ongebruikelijke transacties, het op peil houden van de kennis van de Wwft van de betreffende medewerkers (o.a. door verzorgen van interne cursussen en uitleg van wetgeving aan medewerkers), informeren van medewerkers welke interne normen, kantoorprocedures en maatregelen er gelden, verstrekken van advies aan medewerkers of in bepaalde gevallen een transactie als ongebruikelijk moet worden aangemerkt (indien van melding wordt afgezien, worden de overwegingen hiervan schriftelijk vastgelegd en bijgehouden), zorgen voor de meldingen van ongebruikelijke transacties aan de FIU-NL en fungeren als aanspreekpunt voor toezichthouders in geval van vragen of onderzoeken.⁵¹

Degene die belast is met de audit-functie controleert o.a. of de compliance-functie goed is uitgevoerd. Daarnaast beoordeelt de auditor de effectiviteit van de organisatie-inrichting, zoals de volledigheid van de bedrijfsprocessen en kantoorprocedures. De auditor kan zijn taak uitvoeren door bijvoorbeeld in individuele gevallen na te gaan of de compliance officer zijn taak adequaat heeft ingevuld (bijvoorbeeld controleren of de door compliance officer gedane meldingen volledig en juist zijn en of in bepaalde gevallen terecht van een melding is afgezien) en het rapporteren van deze bevindingen, waaronder eventuele gesignaleerde tekortkomingen of gebreken in de naleving aan het bestuur van de instelling.⁵²

Het is van belang dat degenen die de compliance- en de audit-functie invullen/uitvoeren over voldoende deskundigheid, autoriteit en middelen beschikken en daarnaast

toegang hebben tot alle daarvoor noodzakelijke informatie.

10.4 **Beboeting**

Overtreding van bovenstaande verplichtingen kan leiden tot een boete in de categorie 2.⁵³ Boetecategorie 2 heeft een basisbedrag van € 500.000 en een maximumbedrag van € 1.000.000.⁵⁴

Hoe hoog de daadwerkelijke boete in de praktijk zal zijn die het BFT oplegt zal afhankelijk zijn van de feiten en omstandigheden in het concrete geval. Het beleid ten aanzien van de bestuurlijke boete is neergelegd in het Besluit Bestuurlijke boetes financiële sector. Daarin is bijvoorbeeld opgenomen dat de toezichthouder (waaronder het BFT) de boete op het basisbedrag stelt (€ 500.000). Vervolgens wordt de boete verminderd of verhoogd, afhankelijk van de van toepassing zijnde omstandigheden.⁵⁵ In het Besluit staat dat BFT bij het vaststellen van de boete in ieder geval rekening moet houden met de volgende omstandigheden, voor zover die van toepassing zijn:⁵⁶

- a. de ernst en de duur van de overtreding;
- b. het voordeel dat de overtreder door de overtreding heeft verkregen;
- c. de verliezen die derden wegens de overtreding hebben geleden en de schade die is toegebracht aan de werking van de markten of aan de economie in bredere zin;
- d. de gevolgen van de overtreding voor het financieel stelsel;
- e. de mate waarin de overtreding aan de overtreder kan worden verweten;
- f. eerdere overtredingen van de overtreder;
- g. de mate waarin de overtreder meewerkt bij het vaststellen van de overtreding;
- h. maatregelen die de overtreder na de overtreding heeft genomen om herhaling van de overtreding te voorkomen.

Op grond van het beleid kan het basisbedrag (€ 500.000) met 50% verlaagd (€ 250.000) of met 50% verhoogd (€ 750.000) worden, afhankelijk van de van toepassing zijnde omstandigheden (a t/m f). Twee omstandigheden (g en h) kunnen slechts tot een verlaging van de bestuurlijke boete leiden. Het betreft de mate waarin de overtreder meewerkt bij het vaststellen van de overtreding en de maatregelen die de overtreder na de overtreding heeft genomen om herhaling van overtreding te voorkomen. BFT heeft zelfs op basis van het beleid de mogelijkheid om in die gevallen de bestuurlijke boete te verlagen met 100%.⁵⁷

Bij recidive (binnen vijf jaar na het opleggen van een bestuurlijke boete) is het mogelijk om het basisbedrag van

51 Specifieke Leidraad naleving Wwft voor accountants, belastingadviseurs, administratiekantoren en alle overige instellingen genoemd in art. 1a lid 4 letter a en b Wwft (24 oktober 2018), p. 24-25.

52 Specifieke Leidraad naleving Wwft voor accountants, belastingadviseurs, administratiekantoren en alle overige instellingen genoemd in art. 1a, lid 4 letter a en b Wwft (24 oktober 2018), p. 25.

53 Art. 13 lid 1 Besluit bestuurlijke boetes financiële sector.

54 Art. 31 lid 2 Wwft.

55 Art. 2 Besluit bestuurlijke boetes financiële sector.

56 Art. 1b Besluit bestuurlijke boetes financiële sector.

57 Art. 4 Besluit bestuurlijke boetes financiële sector.

€ 500.000 te verdubbelen. In dat geval kan maximaal € 1.000.000 boete opgelegd worden, zoals het maximum dat wettelijk is vastgelegd in de Wwft.⁵⁸

11. Mandatory disclosure

De belastingadviseur dient zich uiteraard ook bewust te zijn van het effect van de wet- en regelgeving rondom Mandatory Disclosure⁵⁹ en de verplichtingen inzake de Wwft.⁶⁰ Op grond van DAC6 moeten “intermediaries” potentieel agressieve structuren en transacties melden aan de belastingdienst.⁶¹ De meldingsplicht betekent dat de belastingadviseur als “intermediary” een systeem moet hebben om te constateren of bepaalde structureringen of transacties gemeld moeten worden. Een dergelijke situatie kan zien op een situatie dat er weliswaar een melding moet plaatsvinden, maar de adviseur van mening is dat niet wordt gehandeld in strijd met de wet- of regelgeving (geen kans op fiscale fraude). Zou dat laatste het geval zijn, dan zou er wellicht een melding ongebruikelijke transactie moeten plaatsvinden. Bij een risico op fiscale fraude is er immers ook een risico op witwassen. Andere poortwachters, zoals banken en trustkantoren, zullen kritisch naar dergelijke transacties kijken en uitleg willen hebben waarom een gemelde transactie op grond van DAC6 geen risico op fiscale fraude met zich brengt.

Indien een belastingadviseur bijvoorbeeld adviseert over een transactie die tevens gemeld moet worden op grond van DAC6 dan zal de adviseur later mogelijk geconfronteerd worden met vragen van de cliënt (die weer vragen van de bank heeft gekregen) met de vraag of kan worden vastgesteld of hier geen sprake is van een risico op fiscale fraude (Wwft-vraag) of dat dit wellicht iets is dat maatschappelijk niet aanvaardbaar is (ethische vraag, valt binnen reikwijdte Wft en Wtt). De financiële toezichthouders zullen dus als poortwachter een diepergaande analyse verwachten dan de belastingadviseur wellicht zelf heeft hoeven doen op grond van zijn eigen Wwft-beleid. Dit probleem speelt sterker als het advies van de belastingadviseur in Nederland een onderdeel uitmaakt van complexe binnenlandse en buitenlandse transacties, waarvan het belastingadvies in Nederland maar een klein onderdeel is. Een onderdeel van het Wwft-onderzoek (en van het DAC6 onderzoek) betreft dan niet het Nederlandse gedeelte, maar juist het buitenlandse gedeelte van de structurering.

⁵⁸ Art. 3 Besluit bestuurlijke boetes financiële sector.

⁵⁹ Zie over deze regels onder andere de bijdrage van E.A.M. Huisers-Stoop, M. Nieuweboer en A.C. Breuer, ‘De Mandatory Disclosure Richtlijn: beschrijving en kritische analyse’, *TFO* 2020/167.1.

⁶⁰ Wet van 18 december 2019 tot wijziging van de Wet op de internationale bijstandsverlening bij de heffing van belastingen en de Algemene wet inzake rijksbelastingen in verband met de implementatie van Richtlijn (EU) 2018/822 van de Raad van 25 mei 2018 tot wijziging van Richtlijn 2011/16/EU wat betreft verplichte automatische uitwisseling van inlichtingen op belastinggebied met betrekking tot meldingsplichtige grensoverschrijdende constructies (*PbEU* 2018, L 139) (Wet implementatie EU-richtlijn meldingsplichtige grensoverschrijdende constructies).

⁶¹ De meldplicht zal per 1 januari 2021 (in plaats van per 1 juli 2020) ingaan vanwege COVID-19. Er geldt een periode van terugwerkende kracht waardoor constructies opgezet vanaf 25 juni 2018 gemeld moeten worden (www.belastingdienst.nl).

12. Wet toezicht trustkantoren en de belastingadviseur

Het is van belang voor de belastingadviseur om bewust te zijn van de kwalificatie van het leveren van een trustdienst zoals volgt uit de Wet toezicht trustkantoren (hierna: “Wtt”). Indien er namelijk een trustdienst wordt geleverd, dan is een vergunning vereist. Bekend zal zijn dat iemand niet professioneel directiediensten mag aanbieden zonder een vergunning. Een van de andere trustdiensten die genoemd staat in de Wtt is het ter beschikking stellen van het adres of het postadres aan een doelvennootschap en het verlenen van “bijkomende werkzaamheden”, zoals het voeren van administratie of het verzorgen van belastingaangiften (art. 1 lid 1 Wtt). Onder “bijkomende werkzaamheid” valt dus ook het verzorgen van de belastingaangifte, maar let wel: het is niet toegestaan om aan dezelfde cliënt zowel trustdiensten te verlenen als belastingadvies te geven.

Dit volgt ook uit het Reglement Beroepsuitoefening (Code of Conduct) van de NOB. In art. 2 lid 2 is opgenomen dat het voor een lid niet geoorloofd is werkzaamheden te verrichten die onverenigbaar zijn met de onafhankelijkheid van een belastingadviseur. In de toelichting bij dit artikel wordt vervolgens ingegaan op het zijn van bestuurder/toezichthouder van een rechtspersoon ten behoeve van een cliënt en het verrichten van fiscale werkzaamheden:

“Een lid mag alleen een benoeming als bestuurder van een rechtspersoon ten behoeve van een cliënt aanvaarden, als de desbetreffende rechtspersoon (en de gelieerde entiteiten) de fiscale werkzaamheden (belastingadvies of compliance-diensten) door een ander kantoor dan dat van het lid laat (laten) verrichten. Van het optreden als bestuurder ‘ten behoeve van een cliënt’ is geen sprake wanneer een lid bestuurder is van zijn praktijkvennootschap of holding. Hiervan is wel sprake wanneer een lid bestuurder is van een rechtspersoon zoals bedoeld in artikel 1 onder d sub 1° en sub 5° van de Wet Toezicht Trustkantoren. Voor het toetreden tot een formeel toezichthoudend orgaan bij een cliënt geldt mutatis mutandis hetzelfde, evenals voor het optreden als vennoot van een personenvennootschap.”

Voor de belastingadviseur is het van belang om in de gaten te houden of hij niet (onbedoeld) illegale trustdiensten verleent. Doet hij dat, dan is hij in overtreding en kan hij beboet worden door De Nederlandsche Bank en kan ook vervolging plaatsvinden op grond van een economisch delict (zie art. 1 sub 2 Wet op de economische delicten en art. 3 Wtt).

Er ontstaat dan ook een meldingsplichtige situatie voor de Wwft. Immers, de adviseur ontvangt betalingen op grond van verboden dienstverlening, hetgeen inkomsten zijn uit een illegale bron. De adviseur zal wellicht niet zo snel zelf daarvan melding maken, maar voor andere poortwachters (met name banken en trustkantoren) zal

dit aanleiding zijn om bij ontdekking een melding ongebruikelijke transactie te doen.

Belastingadviseurs die veel met trustkantoren samenwerken zullen ontdekken dat onder druk van DNB en verscherpte toezichtregelgeving, deze kantoren veel kritischer zijn op de (eerder) gegeven belastingadviezen. Onderzocht wordt of deze nog vallen binnen hun “risk-appetite”. Risicovolle fiscale constructies zullen daardoor minder snel door de selectie komen of worden achteraf alsnog als risicovol beschouwd. Een poortwachter zal dan eerst moeten besluiten of de cliënt nog steeds kan worden geaccepteerd of dat er risico-mitigerende maatregelen kunnen worden genomen. De cliënt zal hierover met de belastingadviseur moeten overleggen. Dit kan leiden tot een herziening van de structuur (minder risicovol, zonder hallmarks van DAC6).

13. Jurisprudentie

Hoewel de jurisprudentie schaars is ten aanzien van de naleving van de Wwft door belastingadviseurs, bespreek ik hieronder twee bestuursrechtelijke zaken en één strafzaak; daarna volgen ter illustratie nog een paar andere beknopte voorbeelden uit de jurisprudentie.

In de zaak die bij de Rechtbank Rotterdam 15 mei 2020⁶² voorlag betrof het een administratie- en belastingadvieskantoor waarbij het BFT een onderzoek had gedaan naar de naleving van de Wwft ten aanzien van twee klanten (eenmanszaken) van het kantoor. Het administratie- en belastingadvieskantoor hield zich bezig met het verzorgen van de administratie en de fiscale aangiften. In de Kamer van Koophandel stond vermeld dat de eenmanszaken actief waren in de bouw. Volgens het BFT is er niet voldaan aan de verplichting van het cliëntenonderzoek en de monitoringsverplichting en het kantoor heeft ten onrechte geen verscherpt cliëntenonderzoek gedaan. Ook had het kantoor verzuimd om ongebruikelijke transacties te melden. De boete bedroeg € 20.000.

De rechtbank oordeelt ten aanzien van het cliëntenonderzoek dat voor aanvang van de zakelijke relatie voldaan moet worden aan de verplichting tot identificatie en verificatie. Het is daarbij van belang om vast te leggen op het kopie identiteitsbewijs wanneer de identificatie heeft plaatsgevonden en wanneer het identiteitsbewijs is afgegeven.

Verder is ten aanzien van de monitoringsverplichting en het verscherpt cliëntenonderzoek geoordeeld dat het kantoor had moeten doorvragen naar (stukken aangaande) de hypotheek in het buitenland en dat het kantoor sluitende administratie had moeten verlangen alsmede opheldering over de stand van bepaalde leningen bij een cliënt. Het kantoor had moeten doorvragen naar hoe de lasten van de woning en de overige privé-opnamen zijn bekostigd (met onderbouwing). Het kantoor had name-

lijk zelf aangegeven aan de cliënt dat zij met “nodige verschillen en vragen” bleef zitten na de verklaring van cliënt over het leven van de huurinkomsten.

Ten aanzien van de meldingsplicht haalt de rechtbank diverse voorbeelden aan die van toepassing zijn uit de BFT Specifieke leidraad naleving WWFT, bijlage 1. In dit geval ging het concreet om de situatie dat er verkoopfacturen waren waar geen inkoopfacturen tegenover stonden, waren er facturen door een bouwbedrijf in Nederland aan een garagebedrijf in de Verenigde Arabische Emiraten gestuurd, bestond de omzet voor meer dan de helft uit constanten en na een bepaalde tijd werd er geen omzet meer gefactureerd. Dit waren omstandigheden die aanleiding hadden moeten geven tot een melding ongebruikelijke transactie volgens de rechtbank.

In een andere zaak die vorig jaar bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven van 5 februari 2019⁶³ voorlag ging het om een belastingadviseur die voor zijn cliënten onder meer jaarrekeningen samenstelde, de financiële administratie verzorgde, fiscale aangiften deed en fiscale adviezen gaf. Het BFT had een onderzoek gedaan bij de belastingadviseur in een vijftal dossiers naar de naleving van de verplichtingen uit de Wwft. Naar aanleiding van dat onderzoek heeft BFT een aanwijzing aan de belastingadviseur gegeven (art. 32 Wwft). De aanwijzing zag op het alsnog melden van bepaalde door BFT geconstateerde ongebruikelijke transacties, het opstellen van procedures in het kader van de Wwft en het volgen van een opleiding (art. 35 Wwft).

Vervolgens is er een bestuurlijke boete opgelegd ter hoogte van € 1.080. Volgens het BFT had de belastingadviseur geen onderzoek gedaan naar de herkomst van een opgenomen langlopende schuld van € 9.000 in de jaarrekening van een cliënt met een rijkschool. Ook had volgens het BFT de belastingadviseur geen melding gedaan van een contante betaling van die cliënt, terwijl daar wel aanleiding toe was. Volgens het BFT is er dus niet voldaan aan het cliëntenonderzoek, omdat de herkomst niet goed is onderzocht en er had op basis van de subjectieve indicator een ongebruikelijke transactie gemeld moet worden. De rechtbank was het eens met het BFT.

Het College oordeelde echter anders, de belastingadviseur had voldoende onderzoek gedaan naar de herkomst van de langlopende schuld, omdat hij consistent had verklaard over de herkomst van het bedrag van € 9.000. Het ging namelijk om rijlesgelden die op de bankrekening van de cliënt van de belastingadviseur zijn gestort en op deze manier had de belastingadviseur dit ook in de jaarrekening verwerkt. Bovendien had de belastingadviseur de transactie niet hoeven melden, want de herkomst van de contante betaling van cliënt aan een derde was voldoende duidelijk. Het ging namelijk om betaling van examengelden voor leerlingen van de rijkschool, omdat sommige rijkscholen niet bevoegd zijn om voor hun leer-

62 Rb. Rotterdam 15 mei 2020, ECLI:NL:RBROT:2020:4258.

63 CbB 5 februari 2019, ECLI:NL:CBB:2019:58.

lingen rijexamens aan te vragen. De belastingadviseur hoefde niet te vermoeden dat de betaling verband kon houden met witwassen of financieren van terrorisme. De belastingadviseur had geen ongebruikelijke transactie hoeven melden en het beroep was gegrond.

In een strafzaak die voorlag bij Rechtbank Amsterdam van 27 november 2019⁶⁴ verrichtte een cliënt van het administratiekantoor andere werkzaamheden dan de activiteiten van de cliënt die waren geregistreerd bij de Kamer van Koophandel. Ook ontbraken er inkoopfacturen voor de verrichte werkzaamheden, werden er betalingen aan de cliënt van het administratiekantoor gedaan vanuit hypotheekdepots op naam van klanten en beschikte het administratiekantoor niet over een (deugdelijke) loonadministratie, terwijl er wel loonstroken werden opge maakt en loonaangiften werden ingediend. In deze zaak is het administratiekantoor strafrechtelijk veroordeeld wegens het niet melden van ongebruikelijke transacties.

Wanneer een administratiekantoor of een administratie- en belastingadvieskantoor de administratie en de aangiften van cliënten verzorgen dan is het van belang om inzicht te krijgen in de verschillende transacties van cliënten. Het is van belang om goed op de hoogte te zijn van de activiteiten die de cliënt verricht, maar ook hoe deze activiteiten formeel zijn vastgelegd. Als het kantoor bijvoorbeeld constateert dat het doel van de onderneming een andere is dan de transacties die door de cliënt worden verricht dan kan dat een aanwijzing zijn om extra alert te zijn op transacties en goederenstromen in de administratie van de cliënt. Ook het ontbreken van inkoopfacturen, terwijl deze normaliter in de administratie zouden moeten zitten kunnen hierop wijzen. Of wanneer bijvoorbeeld de loonstroken worden opge maakt of de loonaangiften namens cliënten worden ingediend dan is het van belang dat er stukken in het dossier zitten over de arbeidsrelatie van de werknemers met de cliënt en of de hoogte van de lonen in relatie staan tot de verleende diensten.

In een andere uitspraak van het College van Beroep voor het bedrijfsleven van 13 september 2016⁶⁵ ging het om geldleningen van een horecabedrijf. Door het BFT werd een toezichtonderzoek ingesteld bij een registeraccountant die jaarrekeningen samenstelde en financiële administratie voerde van een beginnend horecabedrijf. In de administratie kwam naar voren (i) dat een bedrag van ruim € 350.000 via rekening-courant werd onttrokken, en (ii) dat er sprake was van onduidelijke geldleningen en daarmee samenhangende geldstromen waarvoor geen verklaring was. Ook was er een FIOD-inval geweest bij de cliënt waarbij een groot bedrag in contanten was aangetroffen, waarvan de accountant op de hoogte was. Pas na onderzoek van het BFT en ontvangst van het conceptrapport van het BFT gaat de accountant over tot het melden van zestien ongebruikelijke transacties. De accountant gaat in hoger beroep, maar het College bevestigt de conclusie van het BFT dat, in on-

derling verband en samenhang gezien, sprake is van één of meer ongebruikelijke transacties.

14. Afsluitend

In dit artikel heb ik een praktisch overzicht gegeven van de vereisten die voortvloeien uit de Wwft voor de belastingadviseur. Het is voornamelijk van belang dat informatie en overwegingen ten aanzien van de vereisten die voortvloeien uit de Wwft en waarop het beleid van het belastingadvieskantoor is gebaseerd goed en duidelijk schriftelijk worden vastgelegd. Zo voorkomt de belastingadviseur discussie met de toezichthouder en het OM achteraf en maakt hij het voor zichzelf overzichtelijk of aan alle vereisten wordt voldaan voordat de cliënt geaccepteerd wordt en overgegaan wordt tot het verlenen van diensten. Het kost in het begin wellicht wat tijd, maar de investering in het opstellen van uitgebreide formulieren, procedures en checklists zorgt ervoor dat het cliëntenonderzoek en het doen van een melding ongebruikelijke transactie op de lange termijn efficiënter en sneller kan worden uitgevoerd.

Ten slotte wil ik afsluiten met enkele tips voor de praktijk:

1. Zorg voor een goed en up to date Wwft-beleid en goede intakeformulieren.
2. Zorg dat het beleid past bij het kantoor en neem niet een standaard beleid over.
3. Zorg dat iedereen die met cliënten te maken heeft of met de compliance (backoffice) goed op de hoogte is van de Wwft (training), maar vooral ook van het eigen beleid. Geen uitvoering geven aan je eigen beleid wordt door het BFT beschouwd als geen beleid hebben.
4. Bij een intake pas beginnen met identificatie als het duidelijk is dat de belastingadviseur de cliënt wil accepteren, afhankelijk van de uitkomst van het cliëntenonderzoek.
5. Houd er rekening mee dat als er twijfels zijn (red flags) ook andere dienstverleners deze zien en dat zij wellicht wel tot melding overgaan. Goed documenteren van niet-meldingen is belangrijk.
6. Indien wordt afgegaan op documentatie verkregen van een andere dienstverlener: stukken moeten in de eigen administratie worden opgenomen en onjuistheden komen voor rekening van het kantoor. Bij veel buitenlandse cliënten zou men kunnen werken met enkele vertrouwde adviseurs in die landen die specifiek door het kantoor worden getraind op de toepassing van de Wwft en het cliëntenonderzoek.
7. Bij een situatie dat gemeld moet worden, niet te lang wachten (moet namelijk onverwijld). De procedure van *red flag* naar de beslissing om wel of niet te melden moet in een korte periode plaatsvinden.
8. Als de belastingadviseur een cliënt wil accepteren die eigenlijk niet binnen het risicoprofiel past, is het raadzaam het risicoprofiel aan te passen en voor dat soort situaties in het beleid een aanpassing te maken ten aanzien van de monitoring van de risico's.

64 Rb. Amsterdam 27 november 2019, ECLI:NL:RBAMS:2019:8873.

65 CBb 13 september 2016, ECLI:NL:CBB:2016:305.